

DE AVONDBODE,

ABONNEMENT

AAN HET BUREAU VAN HET BLAD,
Warmoesstraat, N°. 206.

Bij alle Boekhandelaars en Postkantoren van het Rijk.

Brieven, Gelden, enz., moeten franco
worden ingezonden.

ALGEMEEN NIEUWSBLAD

PREMIËN

VOOR 3 MAANDEN,

te Amsterdam.....	17.
en Buitenlandsche steden.....	8.
Advertentien.....	1.75.
ZEVEN REGELS of minder.....	25.
Eiken regel meer.....	36.
3000 voor elke advertentie en herberging.....	36.

voor Staatkunde, Handel, Nijverheid, Landbouw, Kunsten en Wetenschappen.

Parijs en Londen.

Achtersolgens hebben de beide groote hoofdsteden dezer dagen gebeurtenissen opgeleverd, zeer onderscheiden in aanleg, strekking, afloop, en waarschijnlijk gevolgen; ofschoon van een en hetzelfde beginsel uitgegaan, namelijk, het in die landen aangenomen staatsbegrip, waaraan men gewoon is, den naam te geven van de zedelijke verantwoordelijkheid der ministers, als geldende met opzigt tot het gansche beleid der regering, en in tegenoverstelling, derhalve, of, zoo men wil, bij uitbreiding, van derzelver natuurlijke, en naar alle rechtsbegrippen, onmisbare, wettelijke aansprakelijkheid, in gevalle zij zich aan werkelijk strafbare gedragingen in of geduceerde hoon-aanbidsbediening mogten schuldig maken; eigenlijk, evenwel, met die laatste genoemde, wettelijke, aansprakelijkheid niets hoegenaams gemeen hebbende, en veeleer, buiten alle gedachten aan regt of regterlijk onderzoek, alleen daarin bestaande, dat de dienaren der kroon (naar de Engelsche spreekwijze, of raadslieden der kroon, zoo als men in Frankrijk bij voerkeur zegt,) wel is waar ter bewoening staan van het Koninklijk Hoofd van den Staat, doch zulks enkel naar de letter der staatswet, en altoos onder de uitzwijgende voorwaarde, dat zij der vertegenwoordigende Kamer aangenaam moeten zijn. Wij zouden hier zelfs, in plaats van vertegenwoordigende Kamer, kunnen zeggen der Natie, zonder daarmede aan de toepasselijkheid der gegeven beschrijving, op de beide landen gemeenschappelijk, te kort te doen,mits in het oog gehouden blyve, dat alleen de bewoording van de beide landen gemeen is, doch de zoo gezegde volkvertegenwoordiging welke in Frankrijk en Engeland allerwezenlijkst verschilt: in Engeland, namelijk, ten gevolge van den bekenden invloed der aanzienlijken op het meerderstal der verkiezingen, grootendeels slechts tot weerklink verstrekkende van de meeningen dergen, die in geen geval eene gauschelijke staatsomkeering kunnen wenschen; in Frankrijk, daarentegen, met al de betrekkelijke beperktheid van het getal der kiesgerechtigden tegenover de geheele volksmassa, nogtans door de aldaar metterdaad meer regstreeksche uitoefening van het kiesregt, een weg ontsloten houdende voor eene steeds te duchten overheersching van dwerpende theoristen, of naar gezag hakende volksmenners; het aan een' brozen draad hangend zwaard, dat bij eenen zamenloop van allergunstigste omstandigheden tijdelijk onsehadelijk kan zijn, doch uit zynen aard al de gevaren met zich brengt, waarvoor zelfs de republikein Sieyès zoo angstvallig den Staat wilde behoed hebben (1).

Wat er ook oppervlakkig in dat begrip aanklokkend zijn moge, de ter hante van die zedelijke verantwoordelijkheid der ministers nu juist in Frankrijk maanden lang den val van het behoudende gezag dreigende crisis, en de nog zoo onlangzame hogehelijkheid van de kans, of de regstreeksche verkiezingen aldaar aan Europa den vrede of oorlog zouden brengen, maken het overbodig er een woord verder van te zeggen, dan ons hierbij als onwillkenig uit de pen vloeit. Het kan gebeuren, dat, zelfs ook in ons vaderland, (door een' vreemde als het klassieke land van het gezond verstand geprezen,) de een of ander openbare schryver den lust tot vieren, om er bespiegelenderwijze van op te halen, omdat het hem dunkt, zoo in den aard der zoogenaamd liberale schryverij te liggen, eris niemand onder ons, wien, in ernst, de zucht ter navolging zal bekruijen. Het kan ook gebeuren, dat zulk eenen, onder de bedrijven, eene ongerijmdheid dorpen ontvalle, zodanigerwijze als wij nog dezer dagen volmondig beweerd zagen, dat in een' gematigden grondwettigen regeringsvorm, de vorst aan het verdragen van de meerderheid zijner medeburgers behoort te voldoen, mits dat verlangen op eene wettige wijze uitgedrukt zij; de oplettende lezer zal zich niet van eenen glimlach kunnen weerkhouden, over de slordigheid van het gebruik der woorden, en de onjuistheid der gedachte, doch er zal geene verlijsting uit ontslaan, waar een ieder weet, dat in den gematigden grondwettigen regeringsvorm, gelijk in elken anderen, de begrippen den vorst en mede-burger met elkander onbestaanbaar zijn, omdat het be-

(1) Men weet, dat de door hem ontworpen *consulaire* constitutie 6 000,000 stemgerechtigden stelde, zonder aanzien van stand of bezitting, maar enkel tot verkiezing van een tiende hunner, 600,000, tot *notabelen der gemeenten*, die wederom een tiende uit hun midden, 60,000, tot *district-notabelen* konden kiezen, en deze op gelijke wijze, bij decimatie, 6,000 *departementale notabelen*, uitsluitenderwijze tot deelneming aan de algemeene staatsaangelegenheden bevoegd.

schermend vermogen van den vorst juist in zijne verhevenheid boven de burgerlijke maatschappij gelegen is, en dat voorts alleen een toestand van regeringsoeheid medebrengen kan, dat aan het verlangen van de meerderheid der ingezetenen zou moeten voldaan worden; anders, dan onder voorwaarde, niet, dat het op eene wettige wijze uitgedrukt, maar, dat het verstandig zij; eene voorwaarde, waarvan de beoordeeling niet aan het meerderstal der menigte staan kan, om de eenvoudige reden, dat bij haar het verstandige, en niet kennis van zaken oordeelende gedeelte het mindertal ritmaakt. Gaan wij liever na, hoe in Engeland, eene aan die van Frankrijk uiterlijk soortgelijke crisis zielt in hare werking gausch anders voortdort.

Te Londen, zoo wel als te Parijs, onttrokken zich de ministers aan het Lewind, omdat zij menen, met eene meerderheid van slechts vier of vijf stemmen in de vertegenwoordigende Kamer, niet voor den geregelde gang der zaken te kunnen instaan. De aftrading van lord Melbourne en zijne aanblijven wordt, even als die van den graaf Molé en de zynen, veroorzaakt door den tegenstand van eene vereeniging van verschillende meeningen, of zoogenaamde coalitie. Maar te Londen ontstaat die coalitie uit de tijdelijke zamenstemming van het geringe en magtelooze getal der radicale leden, die, van de oorspronkelijke Engelsche begrippen afgeweken, de eigene staatsinrigting op de leest der vreemde nabootsingen en vervormingen zouden willen geschied zien, met de van oudsher bestaande Tories, aan de leus van *keek en staal* gehecht, in geene inbreek gedoogende op de handhaving der heerschende kerk of liever der voor hare bedienaren gevestigde voorregten en voorrechten (*the Establishment*), tegenover de aan het bewind zijnde Whigs, te onrecht veelal voor de meer volkbelievende partij gehouden, alleen omdat zij zich in het kerkelijke stuk niet aan zulke regimigheid houden, zonder daarom zich iets van humane eigen voorregten of voorrechten te laten ontgaan; bij de op handen verandering van het ministerie, komen ook die radicalen in geene hoegenaamde aanmerking; de nieuwe zamenstelling wordt aan voormatte ministers der Tory-partij opgedragen, en zelfs gevoelt sir Robert Peel zich sterk genoeg om, met het volkomen vertrouwen der Koningin en de ondersteuning der Lords, het bewind te aanvaarden, zonder op eene meerderheid bij de Gemeenten te kunnen rekenen, maar hij kan dat blijk van het Koninklijk vertrouwen niet verwerven, hetwelk hij en zijne politieke vrienden daartoe onthoerlijk achten; zij vermenen met hadwezen, maar zij eerbiedigen, de wijsmeening der Sovereine, die van hare gehechtheid aan personen van hinnen tegenpartij doet blyken, en zij getroosten zich gorcheliks de mislukte profneeming en de wederoptrading van het vorige Ministerie. Te Parijs, daarentegen, neemt de coalitie de zoogenaamde *parlementaire oppositie* tot leuze, zoo wel het pairschap als de kroon voortij ziende, met al dadelijke ter zijde stelling van beide staatsmagten, even als of het Parlement aldaar uit enkel de Afgevaardigden of derzelver meerderheid bestond; het doel wordt zelfs erkend te zijn, dat de Koning zich onthoude van de besluiten van zynen raad te leiden; men wil de regerings wijze zelve, die Europa met baren oorsprong begon te verzoenen, veranderd zien in eene soort van uitvoerend bewind van agenten der Kamer. Voor als nog, evenwel, heeft de zich bijkans harer gepraepal verkerd denkende partij niet de noodige sterkte verkregen; Lodewijk Philips geeft sterker blijk dan inimmer van zijne staatkundige beradenheid; zonder eenige van de heur-gedane voorstellen bepaaldelijk te weigeren, laat hij de onnegezinde fractien van partijen zich afmaken in vruchteloze zamenstellingen, van telkens weder afspingende Ministerieën, hen began latende, als het ware, gelijk Rousseau den eigenzinnigen jongelingen wil liet, om zonder geleide langs de straten te gaan, ten koste van de hem daar wachtende verdrietelikheden. Eindelijk moet er, zoo goed of kwaad het zich schikken laat, tot afdoening der loopende zaken, een ministerie zijn; hij benoemt er een, maar provisioneel, of, zoo het heet, *transitoir*, dat niemand geneegen, maar daarom ook niemand aanstoot geeft, tot dat Maugun, de voornaame spreker der onrustige partij, met een voorstel te berde komt, regstreeks ingerigt, om het gekozen hulpmiddel te veydelen, en tot den voor alsnog met raadzaam geachten beslissenden stap te dwingen. Maar nu draagt eensklaps te regter ure de aanboudende opruijing der drukpers hare anders moedlottige vruchten; eene opgewonden dolzinnige schaar slaat aan het muitten, doch met lolwaardig staatsbeleid zijn 70.000 man krijknechten bij der hand gehouden, om het van dag tot dag te voorzien oproer te fruiiken, en met begunstiging van

den schrik, onder de harmonie van geweerschoten en oproerkreten, word een, zich als bestendig aankondigend, ministerie daargesteld, welke hoofd ondertusschen nog meent zich aangenaam te moeten maken, door zich te beroepen op zijne hoedanigheid van *krijgsmann van het Keizerrijk*, meer tot beleving der Fransehe partijdriften, zouden wij oordeelen, dan wel tot stichting van het buitenland.

Is nu, voor het tegenwoordige, daarmede de crisis in Frankrijk te boven gekomen, het mag, in den tegenwoordigen stand der zaken, stof tot verheuging geven, in zoo verre het dan vooreerst nog wederom de persoonlijke staatkunde van koning Lodewijk Philips, tot afwending van grootere onheilten, schijnt te bestendigen.

Ook de afloop der meer kortstondige Engelsche crisis geeft uitzigt op zekere bestendigheid, doch van eenen anderen aard. Om daarvan evenwel het regte begrip te hebben, dient men te weten, dat het verlangen van sir Robert Peel, hoe vreemd het ook, naar Vastlands begrippen, uidele, dat hij der Koninginne wilde voorschrijven, hoe zij haren hofstoet zoude hebben in te rigten, te eenemaal overeenkomstig was met de Engelsche staatsgebruiken, naar welke de koninklijke hovelingen deelen in den val der ministers, onder wie zij zijn aangesteld. Sir Robert Peel begreede slechts de verwijdering van drie der voornaamste dames, twee waarvan *zusters* van lord Norpeth, en eene de *echtgenoot* van lord Normanby, beide zijne staatkundige tegenstanders, onder wier belemmerenden invloed hij zich van het afgeheele vertrouwen der Koningin niet geveezgaam verzekerd kon achten. En wanneer al de minister lord John Russell daartegen aanvoerde, dat onder Koning Willem IV de verwijdering der edellieden en hoven van het hof, bij verandering van Ministerieën, zich nooit tot de *dams der Koningin* heeft uitgestrekt, zoo bewijst de oetopasselijkheid van dat voorbeeld eigenlijk ten voordeele van sir Roberts begreede, de omstandigheden geenszins genij zijnde, vermits Koningin Adelaide niet *Regerende* koningin was.

Het gewigtige hierbij is, dat de regerende Koningin Victoria te dezer gelegenheid voor het eerst kareu persoonlijke wil heeft doen blyken, en wel met hare gezindheid kennelijk te maken van zich, om geen staatsinrigting, van de gezellinden haren jeugd te scheiden. Daar deze nu natuurlijke kerwijze alle tot de Whigs behooren, die de eenigen waren, welke voorheen haren moeder, der hertoginne van Kent, hun hof maakten, zoo zoude die volgens, blyft dit besluit bij haar vast staan, de Tory-partij onder hare regering niet ligt aan het bewind geraken. Wanneer dan naar de woelingen der nieuwere Radicelen op den duur door de Whigs, die zich jegens hen in eene valsehe *alliantie* bevonden, kinnen weerkomen, zal de Koningin in deszelfs buitenlandsehe betrekkingen, wel is waar, onder een bestendig Whigs bestuur, kwalijk weder tot deszelfs voormalige grootheid opklimmen, maar de daaraan altijd eigen bekrompenheid zal daarvoren, wat het buitenland van naderbij aanzaat, de meest dringende beweegreden opleveken, om, zelfs ten koste van opofferingen, den vrede te behouden.

JANUS.

NEDERLAND.

AMSTERDAM 25 Mei. Men schrijft ons uit 's Gravenhage, onder dagteekening van den 24 dezer, dat door 'Z. M. tot leden der commissie van beheer en toezigt over de droogmaking van het Haarlemmer Meer zijn benoemd: Tot president de staatsraad Mr. F. van der Poll; tot leden Jhr. Mr. D. P. van Alphen, Jhr. Mr. C. Baruaart van Bergen, M. G. Beijerinck, C. J. de Bruijn Kops, H. Ewijk, W. K. van Gemep, Jhr. L. P. Gevaarts, Jhr. D. J. Gevers, P. J. Gruiwis, en Jhr. Mr. D. Hooft; tot amanuensis, J. Ewijk.

— Dezen morgen is alhier een detachement miliciens van de ligtingen van 1832 en 1833 binnengekomen, om, na in deze hoofstad nachtkwartier te hebben gehouden, morgen den togt naar Alkmaar voort te zetten, alwaar hun onbepaald verlof zal worden verleid.

— Op den 26sten Mei aanaastanden, zal een detachement van 26 militairen, benevens den officier van gezondheid der 3de klasse, D. C. Berckenkamp, met het schip *Iernsberk*, kapitein C. G. Blankman, onder bevel van den luitenant ter zee, 2de klasse, G. C. Alvarez, uit het Nieuwe Diep naar Java vertrekken.

MENGBELWERK.

ANDERE TIJDEN, ANDERE ZEDEN.

Deze spreuk is mij nimmer zoo gegrond voorgekomen als tegenwoordig. Men zou er welhaast kunnen bijvoegen, of er voor in de plaats stellen: «Andere tijden, andere Menschen;» want waarlijk, de menschen van thans gelijken nog minder naar die van mijne jeugd, dan een Groenlander naar een' Hottentot; en ik houd mij verzekerd, dat, zoo onze vaderen eens konden opzien, zij zouden wamen in eene geheel andere wereld verplaatst te zijn en volstrekt geen' weg weten. Alles gaat even vlug, even levendig, en dat komt weinig met mijne jaren overeen. Wanneer men toch de zestig voorbij is, wordt het tijd naar een stille rustplaats uit te zien: en ik heb de zestig reeds vrij lang achter den rug.

Ik moet het ter ere van mijne overleden vrouw zeggen: met haar is ook mijn eigenlijke leven in het graf gegaan. Ik ben toch te oud van dagen geworden om op nieuw te leeren leven, en zulks zou ik werkelijk moeten doen, om met de tegenwoordige zeden in harmonie te komen.

Ik sprak van mijne vrouw. Zij was waarlijk een engel voor mij: dat wil zeggen, ik kon in hare zamenleving het veranderen der zeden niet bespeuren. Zij hield zich, even als ik, aan het oude vast, en onze huishouding was op het einde van haar leven nog op denzelfden voet, als wij die voor ongever vijftig jaren begonnen waren. Voor het overige viel er tusschen ons nog wel eens een enkel woordje voor: ou, «er is geen water zoo stil, of het stroomt wel eens:» zacht ruste hare asche.

En gevaarlijke steen des aanstoots was tusschen ons altijd, hoe wij onze gouden bruiloft, die binnen een jaar of drie op handen was, zouden vieren: hieveroor konden wij het maar volstrekt niet eens worden. Ik stelde voor, ons voor dien enkelen dag ten minste aan onzen gewonen kring te ontsleiden, en de plegtigheid buiten's huis te doen plaats hebben, «want,» bij onze wijze van huishouding niet, «regt vrolijk kunnen zijn, zoo als het toch bij dergelijke gelegenheden behoort. Ook hebben wij geene ruimte genoeg. Zij, daarentegen, was er op gesteld te tonen, dat zij ook koken en

braden had geleerd. Wat de ruimte betrof, daarvoor had zij mede een onvaderlijk spreekwoord bij de hand: dan was het altijd: «er gaan vele makke schapen in één hok.» en of ik haar dan al wilde beduden, dat de schapen tegenwoordig zoo mak niet zijn, als in vroeger jaren, het mocht niet baten: zij bleef steeds aan het laatste woord.

Om kort te gaan, haar dood dompelde mij in eene bittere verlegenheid: noch in keuken, noch in kelder, noch in kabinet wist ik teregt te komen. Over die dingen mocht ik haar leven niet eens spreken, laat staan, dat ik er een' voet in gezet, of eene hand naar uitgestoken zou hebben. Mijn familie (kinderen hadden wij niet) gaf mij wel den raad mijn huishouden terstond op te breken; maar ik heb altijd een' afkeer van opbreken gehad, en waar ik eenmaal zit blijft ik gaarne zitten. Mij schoot dus niets over, dan naar eene verstandige, eerlijke en trouwe huishoudster om te zien. Ik liet eene advertentie in de courant plaatsen, en kreeg, door eene menigte briefjes, ik geloof wel een paar honderd, zoo vele berigten van goede hoedanigheden, dat ik er mij werkelijk over verheugen moest, dat de zeden toch niet geheel verdorven waren. De meeste briefjes getoigden van zoo veel verstand en handigheid, dat ik berekede, dat de minste vier hoedden en acht handen, niet minder dan mijne overleden vrouw, moesten hebben. Ik zwijg nog van bijzondere qualiteiten; zelfs waren er, die, alsof zij wisten, dat ik in mijn' weduwnaarstaat eenige veraangenoeming zou behoeven, van hare kunde in de muzik spraken. Met al die papertjes voor mij zittende, werd mij eene keuze benaauwd. Eindelijk viel mij weder eene oude spreuk in; «goede waar prijst zich zelve,» dacht ik, en ik koos die, welke in het ingediende briefje den minsten ophof van hare bekwaamheden had gemaakt. Zij kwam mij ook voor als eene vrouw van den ouden stempel: en ik verbeedde mij, dat ik nu al regt goed ingespannen zou zijn.

«Nieuwe heeren, nieuwe wetten;» ik ondervond, dat men er wel bij had mogen voegen: «Nieuwe vrouwen, nieuwe inrigtingen.» Alles kreeg eene andere plaats: een kabinet, dat reeds bij de ouders van mijne vrouw als een extra pronkstuk was beschouwd, en zoo ook bij ons, moest nu van mijne slaapkamer naar de zolderkamer verhuizen; het porselein, hetwelk gedurende ons geheele huwelijk als een kostbaarheid van de eerste soort bewaard was, werd in dagelijksch gebruik genomen, en het ging mij aan het hart, met zoo veel versmading als het soms werd behandeld. De tinnen dikbu-

kige koffijkan mocht in het geheel niet voor den dag komen, en werd door een' toestel van drie ventilatoren vervangen: en had ik er mij niet te vuur en te zwaard tegen verzet, dan geloof ik niet, dat ik een stuk meubel zou hebben behouden, maar met mijne nieuwe huishoudster ook eene geheel nieuwe huishouding had moeten aanleggen. Alle huishulke benodigheden schenen veel duurder te zijn geworden: tot den wasch moest een veel groeter maad, dan zij gewoon waren, worden aangekocht, want mijne goede huishoudster zorgde niet alleen voor mij, maar ook voor hare familie, welke zij er ook een pakje liet inbrengen. In het kort, ik ondervond, dat mijne vrouw wel gelijk had gehad, wanneer ik haar berispte, dat zij niet meer haar gemak nam en zich om alles verontrustte; wanneer zij altijd de treffende spreuk gereed had: «Vreemde koe likt vreemd kalf.» Niet dat ik mij bezondigen wil, door mijne huishoudster bij eene koe te vergelijken; maar zoo veel weet ik toch wel, dat ik ook bij lang het kalf niet was, dat gekikt werd.

De kleederkast van mijne vrouw leed ook somtijds last, en dit was mij van alle grieven het grievendst, dat ik stukken, welke zij altijd netjes opgevouwen en weggesloten hield, door mijne huishoudster zag dragen, en niet, zoo als men zeggen zou, met eene eerbiedige herinnering aan de overledene, maar altijd met eene soort van kleinachting; vooral wanneer ik er toevallig het oog opsleeg, want dan was het altijd: «Gij kijkt naar mij: ik heb dat toddeetje maar zoo lang om of aangedaan, de wasch blijft zoo lang uit, en ik heb er al, wat ik kon, ingestopt.» O! dacht ik dan dikwijls, mogt de goede vrouw eens opzien, wat zou zij wel zeggen: en eene kille huivering voer mij door de leden. Kindelijk, hoe gaarne ik ook tot aan mijn levenseinde in mijn gedoetje zou hebben blijven zitten, en hoe zeer ik er ook tegen opzag mijn huishouden op te breken, begon ik in te zien, dat het van lieverlede van zelf opgebroken zou worden, en ik dan toch eene schuilplaats onder een vreemd dak zou moeten zoeken. Vraag ik eens naar het een of ander stuk, dan was het: «dat is er bij mijn' tijd niet geweest;» of «dat heb ik maar weg gedaan; het stond toch voor doeviet.» Het was er altijd geweest.

Intusschen, hoe moede ik tot een besluit kwam, ik moet bekennen, dat de genegenheid, welke mij van alle kanten toevloede, eene zoete teug was in den alreubcker, die sinds den dood van mijne gade voortdurend voor mij

ene einde van Europa een of ander bewaak nauwelijks is in het licht verschenen, of men kan het zich aan het andere einde verschaffen. Wij zullen ons met die bronnen niet inlaten, want, aanvangende sedert onze hereniging en zelfvermogen onafhankelijkheid, zonden wij anders eene geheele reeks meer en minder belangrijke werken hebben op te nemen. In het eerste deel van de geschiedenis worden door den Staat de Nederlandische Oost-Indische Bezittingen (in 4 B., folio 1814), waarin de voormalige gouverneur-generaal Dierdriks verja, geeft van zijne verrichtingen van 1800 tot 1811, welk werk, hoewel in eenzijdigheid niet vrij te pleiten, over den toenmaligen toestand dezer Bezittingen zeer wetenswaardige bijzonderheden bevestelt.

Naast den Staat van den generaal Dierdriks, zou moeten volgen het werk van den generaal J. van den Bosch, getiteld: *de Nederlandische Bezittingen in Asia, America en Africa uitgegeert, staats-huishoudkundig en geografisch beschouwd* (in 4 B., met een atlas 1818); welk belangrijk geschrift over alle onze Bezittingen handelt, en vele verstandige wenken geeft over datgene, wat tot bemerking van den bloei der Nederlandische Bezittingen in Europa destijds verdiende gedaan te worden. Men gevoelt wel, dat een zoodanig verslag, hoewel daaruit blyken zou, dat wij vele hoogbelangrijke bronnen voor de aardrijkskunde geleverd hebben, nogtans te wijdloopig worden zoude, dan dat wij ons daaraan zonden kunnen wagen. Uit dien hoofde zullen wij ons enkel bepalen bij datgene, wat meer opzigtzaam strekken moet, om het publiek met de aardrijkskunde onzer koloniën bekend te maken.

Wij overzien verscheidene jaarkringeh en ontdekken niets, dat bij de herleefde belangstelling in onze bezittingen den weetlust opwekt of bevredigen kan. Het eerste werk komt ons voor in 1822; en het is een buitenlandsch werk! Wij hebben op het oog: Dr. G. Hassel, *Vollständige und neueste Erdbeschreibung des Schinesischen Reichs, Japan's und des Oestlichen Archipels*, welk werk tevens een deel uitmaakt van het *Handbuch der neuesten Erdbeschreibung* van Gaspari, Hassel, Cannabich, Gutschmids en Ukert. Dit werk, waarin de Indische archipel van bl. 529—780 uitvoerig (want het is een zeer uitgebreid behandeld werk, gevraagd van veel arbeid, maar neemt zonder behoort schiffing op, en de beigten van Stavortinus en anderen uit de achttiende eeuw, wier opgaven ten dele verouderd zijn, en die van Raffles, Crawford en anderen Engelschen uit de 19e eeuw, wier pen door de grootste partijdigheid tegen Nederland is geleid geworden. Dit werk, hoewel veel, behelst dus tevens veel, dat onjuist of min nauwkeurig is. Het heeft ons, desniettemin, meermalen verwonderd, dat deze beschrijving niet destijds door een of ander bekwaam Nederlander is vertaald geworden; om haar tevens met de noodige verbeteringen en ietwat wijzigingen in het licht te geven. Dan had de wereld kunnen zien, hoe veel gewaars, door Raffles vooral, over de Nederlandische Oost-Indische bezittingen is verspreid gewooten. — Doch men zweeg; en gaf daardoor aan die lasteringen zoo veel te meer tijd, zich onder allerlei gedaanten te openen.

In Nederland zelf was de onkunde omtrent onze bezittingen in Asia, America en Africa zeer groot, en de juistheid van het spreekwoord: onbekend maakt onbemind, bleek ook ten deze bij menige gelegenheid. Hoe men ook de bestaande behoefte gevoelde, het werk van Hassel bleef de eenige bron, waaruit Nederlanders, zoo wel als vreemdelingen putten moesten. Eindelijk verscheen in 1829 de graaf C. S. W. van Hogendorp met zijne *Lectures sur Java*, waarvoor in 1836 met zijn *Coup d'oeil sur l'île de Java*, waarin veel meer geleverd werd dan de titel beloofde. Het *Coup d'oeil* behelst met der daad een overzicht, waarin de statistiek, voortbrengelen, geschiedenis en aardrijkskunde, van den geheelen Indischen Archipel, van het jaar 1818 tot 1826 behandeld werden. Dit werk is zoo veel te belangrijker, omdat daarin de gebeurtenissen behandeld worden van het tijdstip, het bewind van den commissaris-generaal Du Bus de Ghisignies onmiddellijk voortgaande. Wel is het niet geheel vrij van partijdigheid tegen de administratie van den burggraaf Du Bus; maar, wanneer men bedenkt, dat de *Coup d'oeil* bepaaldelijk bestemd was, om het beheer van den commissaris-generaal heren van der Capellen, destijds zoo zeer belasterd, onder het ware oogpunt voor te stellen, en bedoeldijk toe te lichten, zal men den graaf van Hogendorp die partijdigheid gemakkelijk kunnen vergeven. — In weerwil van de belangrijkheid der behandeling, en van de levendige voordragt, in eene taal zoo veel algemeener bekend in Europa dan de Nederlandische, bleef de *Coup d'oeil* in de Java echter niet dien opgang, welken hij alleits verdiende. Waarschijnlijk zal dit moeten geweten worden, als de aandacht van het publiek, waarin het gewone verstand, en de belangstelling van de geleerden, die de onduidelijkheid in België, vestigden aller aandacht.

Eigenlijk voor het onderwijs bestemd was nogtans tot daartoe in Nederland over onze bezittingen buiten Europa niets verschenen. Den heer J. Olivier Jr. komt de verdienste toe, hierin de eerste te zijn geweest. Zijn gelukkig met het werk van den graaf van Hogendorp, verscheen van hem *Bevatte Handleiding tot de Aardrijkskunde van Nederlands Indië, met een beknopt overzicht der voornaamste Britsche en andere bezittingen in Oost-Indië* (met een kaart 1830). De titel is niet gelukkig gekozen. Waarom toch zich niet enkel bepaald tot Nederlands Indië, of, wilde de heer Olivier meer geven, waarom dan niet ook onze koloniën in America en Africa tevens ten onderwerp gekozen? Zoo als het werkje nu is, behelst het te veel en te weinig; en het is jammer, want uit dien hoofde wordt het niet zoo algemeen gebruikt, als wellicht anders het geval zou zijn. Het behelst met der daad veel goeds; en zou verdienen algemeen op de lagere scholen gebruikt te worden, mits het enkel over Nederlands-Indië handelde.

Vier jaren later verscheen van professor Lants *Handleiding voor de Aardrijkskunde van Nederlands Oost- en West-Indische Bezittingen*. Dit is het eerste, van het werk van den generaal van den Bosch, waarin sprake is van de Nederlandische Bezittingen in Asia, America en Africa, en als voeg het onderwijs bestemd, vervult het in vele opzichten eene wettelijke behoefte. Even als dat van den heer Olivier op de lagere scholen den leerling met onze Oost-Indische Bezittingen kan bekend maken, zoo strekt het werk van den heer Lants om de leerlingen der middelbare scholen bekend te maken met al onze koloniën. Die handleiding is tevens zoodanig ingerigt, dat zij bij hooger onderwijs voor uitbreiding vatbaar is, waardoor ontengzeggende de kennis van het land, waarin de handeling kan worden ruimer wordt. De hoogleraar spreekt niet in de voorrede van een *Handboek*, dat hij voortzettend was, op de handleiding te doen volgen; en sedert het jaar 1832, was er, zoo wij ons verbeelden, tijds genoeg die belofte te kunnen vervullen; en in de bedoelde aan een meer uitgebreid werk, dan zijne handleiding te voorzien, — mistelij echter heeft ook zijne Aardrijkskunde het dees verwachten opgang gemaakt, en is daardoor de heer Lants afschrikt geworden, en het achterwege blijven van het uitgebreide Handboek daaraan toe te schrijven.

Handelingen

Het Provinciaal-Gevoel van Holland, 2de kamer, heeft in zijne zitting van heden, John Meltzer, bijzittende, oud 45 jaren, van beroep matroos, en geboren te Londen, schuldig verklaard aan poging tot moedwilligen en met voorbedachten rade gepleegden doodslag, welke poging door uiterlijke daden gebleken, tot een begin van uitvoering overgestegen, niet dan door toevallige, en van den wil des veroordeelden onafhankelijke omstandigheden is verhinderd geworden, en hare verdere uitwerking heeft gemist. Het Hof heeft hem dien overeenkomstig veroordeeld tot de straffe der dood.

Op de instructie van dit proces, uit de debatten in de openbare terechtzitting en dit het hof is geresulteerd, dat die straf hare poging heeft gehad, op den 11den Februarij 1839, in volle zee, aan boord van het Nederl. reijsschip *Amal*, gevraagd door den koopvaardijskapitein Adam Blandhagen, op de terugreis van Batavia naar Rotterdam, met het bevel van den commandant, om, opgesteld door zijnen kameraad, Joseph Helly, (wie aan boord van het schip voor de terugkomst in het vaderland is overleden), de overige leden der gampage, bestaande uit nog 11 man, in het bolle van den nacht te vermoorden, verder eenige dagen te braasten, en daarna ten egen profite, met schip en lading naar Noord-America te vertrekken; in welk roekelous opzet de boondaeners reeds zoo ver gevorderd waren, dat twee der matrozen zwaar gewond zijn geworden, waarvan een wederstand biedende en moordkreten aangeheven hebbende, op dit geschiedt eerst door den stuurman en vervolgens door de overige manschappen is ontzet; waardoor de vermoedelijke aanslag is verijdeld.

Advertentien.

(3022) Op den 1sten Janij 1839 en volgende Werkdagen, zullen door de ASSOCIATIE-CASSA te Amsterdam, worden betaald: De COUPONS, de onafgeleete Obligatiën, in eene Negotiatie door wijlen den heer P. C. NOBEL opgericht, onder verband der Plantagien Rust en Werk, Lust tot Rust en Ende Rust, te Suriname, vervallen op voorbedoelden 1sten Janij, elke Coupon groot f 25.

(3023) EMPRUNT DU ROYAUME DE POLOGNE DE 150 MILLIONS, garanti par S. M. l'Empereur de toutes les Russies. Le remboursement de l'emprunt est de 70 Series, comprenant chacune 100 Obligations, soit 7.000 Obligations, qui obtiendront les primes suivantes: 1 de f 1.000.000, 1 de f 800.000, 2 de f 150.000, 6 de f 25.000, 8 de f 14.000, 12 de f 7.000, 20 de f 4.200, 100 de f 2.500, 15 de f 2.100, 200 de f 1.500, 1.000 de f 950, 5500 de f 750. Le tirage des Series aura lieu le 1er Juin. celui des Obligations le 1er Juill. 1839 à Varsovie publiquement en Presence des autorités. On peut se procurer chez la maison soussignée: Des Bons partiels pour le remboursement de cette année, avec plein droit à toutes les primes, indiquées ci-dessus, a prix de 40 francs la piece, avec renonciation au moindre gain, au prix de 20 fr. Sur six Bous pris ensemble un septieme sera delivré gratis. Le bulletin des Series et Obligations appellees au remboursement sera envoyé aux personnes, qui s'adresseront directement à HENRI REINGANUM, Banquier et Receveur general à Francfort s/m.

(3024) Naar BATAVIA. Zal in het begin der Maand Junij aanstaande, in het Nieuwe Diep tot Westrek gereed liggen, het Sneelzield PERGAT-SCHIP, ADMIRAAL-TROMP Kap. P. I. KERKHOVEN, hebbende uitmuntend ingitling en voor PASSAGIERS, en varende een bekwaam SCHEEPS-DOCTER leraar ter Inlading van Goederen, of als PASSAGIERS van genoemden BODEI vensende gebruik te maken. gelieve zich ten spoedigste te Adresseren bij den Cargador B. D. BOSSCHER, op den Buitencan No. 26, te Amsterdam, of op de Beurs, voor Pilaar 8.

(3025) JAN BERTRAM BREUKELMAN en PIETER JACOBUS VAN HOUTEN, MAKELAARS te Rotterdam, zullen, op Dingsdag den 28sten Mei 1839, des Voormiddags ten 11 Ure, in het Huis van Publieke Verkoopingen, op den hoek van de Scheepmakershaven en Bierstraat, in het openbaar VERKOPEN:

105 Pakken Georgia KATOEN, liggende in Entrepôt, bij Kavelingen, zoo als die bij Notie zullen worden aangewezen, en daags vóór en op den Verkoopdag te zien zijn. Nadere ondergiting bij de Makelaars.

(3026) I. VAN OGTOP, E. G. VAN IJSENDIJK, H. KNOOPS, H. VAN WAIJENBURG AANZ, EN J. OTTERBEEK; MAKELAARS. Zullen, ten overstaan van den Heer P. FIEDEMAN, Griffier, Op Woensdag den 12 Junij 1839, des Avonds ten 6 ure, te Amsterdam, in den Brakken Grond, in de Nes, VERKOPEN:

Eene partij van 12.000 Balen TAFEL-RIJST, en 556 Balen BRUINI PEPPER, aangebragt per de schepen de *Marius en Oriente*, van Batavia. Liggende als nader bij Notie zal worden aangewezen.

(3027) OPREGTE EN VERSCHNE Minerale en Medicinale Wateren. Om de eertrijne dagen, van den 1sten Junij 1839, te openen, te Rotterdam, de billijkste Prijzen te verkrijgen, en als onvervalscht door hem geguarandeerd. Oude Teertuinen, No. 35. Still.

(3028) Mode-Artikelen. In het MAGAZIJN van den Ondergeteekende zijn de navolgende Goederen tot buitengewoon goedkoop Prijzen voorhanden, als Mousseline de Laine, Kleedjes van f 9; geheel nieuwe gesatineerde Kleedjes van f 18 tot f 30; Mousseline de Laine Zamerdoeken, 1/4 groot, à f 7; beste glacé Dames Handschoenen à 50 cents en hooger; dito Heeren Handschoenen à 80 cents en hooger; Hoedemutsjes (Bandeaux) à 60 cents; dito Fransche à 90 cents en hooger; Fransche stoffen Schoenen à f 1.20; dito Pantoffels à f 1.20 en f 1.60; dito Laartoeren à 70 cents; dito losse Krullen met Kammetjes à f 1.25; dito zijden Parapluies à f 6; pas ontvangen 800 Fransche Cols voor Heeren, van paardenhaar, lasting, satin, enz., in de Prijzen van 40 cents tot f 3; Bloemkransjes (Bandeaux) à 75; Eau de Cologne, (goed of het geld terug), à 90 cents het kistje; dito (zeer goede kwaliteit), à f 1.25 het kistje; fijne Bouquetjes à 30 cents; nieuwe Bouquetjes voor Hoeden in verschillende Prijzen; schildpadden Zijkammetjes à 75 cents, en vele Nieuwigheden.

P. H. VAN DER BURGHT, Kalverstraat, het Ade huis van de Taksteeg, No. 186.

BRIEVEN FRANCO.

(3029) Jackson & Co., Kalverstraat, No. 100. Hebben de eer het geenee Publiek te verwittigen, dat zij heden van Londen ontvangen hebben, en in het groot en klein verkoopen:

ROWLAND'S MACASSAR OLIE. ROWLAND'S KALYDOR. ROWLAND'S ODONTO, OF PEARL DENTIFRICE.

(3030) H. N. HART, Taylor from London, Heerengracht, Hoek van de Leidsche Straat.

(3031) Magazijn VAN LAARZEN EN SCHOENEN, Op den Dam bezijden het Paleis, No. 5, te AMSTERDAM.

G. H. ZIEGELAAR, Mr. Schoen- en Laarzenmaker, verpittigt zijne Geerde Begunstigers, dat hij hem te bekomen zijn, als: Beste gewastleerde Heeren-Laarzen, gekleurde Dames-Laarzen en Schoenen, Sattijnen Dames-Schoenen met Linien, goud- en gelakleerden Mees- en Dames-Schoenen, Dams-Schoenen met Slootjes, Stalfen Heeren-Laarzen met Knopen, Stoffen Dames-Laarzen met en zonder Knopen, Heeren- en Dames-Pantoffels, Heeren- en Dames-Overschoenen, Schoenen met Bont, Supra Stoffen, echte maroquins- en fijas gewastleerden Dames-Schoenen, en een aantal soorten meer.

Zeer net en naar den laatste smaak bewerkt. Alles tot de minst mogelijke Prijzen. Brieven en Pakjes franco.

TE AMSTERDAM, BIJ C. G. WITHTS, VERANTWOORDELIJK UITGEVER EN DIRECTEUR

(3032) Door manigvuldige en herhaakte uitnodigingen van onderscheidene Bouwkundigen daartoe opgewekt, zal door den ondergeteekende, die als Architect, van den aanvang af, is belast geweest met het Bestuur over den Opbouw van de nieuwe, in den jaer 1836, voor de Kapitale som van f 155.000, aantelede R. C. Keré, voor de grante *Mojyses en Aaron*, te Amsterdam, in den loop van dit jaer, en wel 400 spoedig eene accurate en nauwkeurige uitvoering dit gedoogen zal, door tusschenkomst van de Kunst-en-Plaathandelaars FRANS BUFFA EN ZONEN, in de Kalverstraat te Amsterdam, worden verkrijgbaar gesteld, de tot dien opbouw betrekkelijke Plannen, Ojstanden, en Torens, met dezelver doorsnede, allernaauwkeurigst getrekd door deszelfs Zoon G. J. VAN STRAATEN, en gegraveerd door den in dat vak zeer bekwaam A. ZURQUER, benevens eene uitvoerige Beschrijving van alles, wat tot dien opbouw betrekking heeft. De Plannen zullen in formaat en grootte gelijk zijn aan het vroeger door hem uitgegeven Bouwkundige werk, getiteld: *Antique en Moderne bouwkundige ontwerpen*, enz.; zoo dat dezelve zullen kunnen beschouwd worden als een vervolg op dat werk, waarvan nog slechts eenige weinige complete exemplaren te verkrijgen zijn. AMSTERDAM, 25 Mei 1839. J. VAN STRAATEN.

DE AARDBOL; MAGAZIJN VAN HEDENDAAGSCHE LAND- EN VOLKENKUNDE. DERDE DEEL: DE NEDERLANDEN.

De Beschrijving van ons Vaderland zal door onze voornaamste Letterkundigen bewerkt, en met omtrent 170 Afbeeldingen, eene gekleurde Kaart, en het Portret van Z. M. onze geliefden Koning versierd worden. Een uitvoerig Bericht wegens deze Uitgave, met drie Platen, is op Heden verzonden, en alom gratis te bekomen. Amsterdam, 1 Mei 1839. J. H. Laarman.

(3034) Bij L. E. BOSCH, te Utrecht, zijn van de Pers gekomen en alom verkrijgbaar gesteld:

I. ELIZE, OF Het Govalen Meisje, door H. J. ABBRING, f. 1.

II. Prospectussen op eene Hollandsche Uitgave der Volledige Harmonie-leer, bevattelijk voorgedragen in 36 Afdelingen, door Dr. GUSTAV SCHILLING; vrij bewerkt door A. P. F. DE SEYFF.

III. GRONDBEGINSELEN DER TOONKUNST, OF ALGEMEENE MUZIKLEER, door A. P. F. DE SEYFF. NB. De Intekening op beide deze Werken is gesloten met 1° Junij aanstaanden.

IV. Op eene geheel nieuwe Vertaling der GESCHIEDSCHRIFTEN VAN TACITUS, door D. VAN LEEUWEN, S. M. C.

V. d'UN TRAITÉ D'HONNEUR, ou d'UNE DISSERTATION SUR L'UTILITÉ POLITIQUE ET MORALE DU NOBLE ART CHEVALERESQUE, dédié à Son Altesse Royale Monseigneur le Prince d'Orange; par le Chevalier Ph. A. L. ROESGEN von FLOSS. NB. Na den 1 Julij zullen op beide laatstgemelde Werken geen Intekeningen meer met verhoging van prijs, worden aangenomen.

(3035) H. LAGERWEY, Boekhandelaar en Boekdrukker, te Dordrecht, heeft verzonden, afzonderlijke uitgave van PIETER SPA'S Reize naar Londen, enz.; Luinig Dichtstuk, door W. J. VAN ZEGGELEN, voorkomende in het Maandwerk: EUROPA, No. 1. 1839. Voorzien van een eigenaardig Plaatje. Prijs 80 Cis.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft de gegadigden verwittigt, dat de aanbesteding van het graven of schieten van eenige vakken bermstoot, benevens kavel-, schei- en togtstooten langs het binnenbehoop der bedijking en in de bereids droog of boven water zich bevindende oppervlakte der droogmakerij van den Zuidplas in Schieland, welke tegen den 25 Mei 1839 was bepaald, op dien dag geen voortgang zal hebben, maar geschieden zal op Woensdag den 29sten dier maand, te Noordrecht, des voormiddags te elf ure.

Aan Menschevrienden!

Eene Ongelukkige Weluwe van fatsoenlijken stand, met Vier nog jonge Kinderen, door zware tegenspoeden vervolgd, en thans in diepe armoede verkeerende, roept de hulp in van hare medelijdende Stadgenooten, tot het verkrijgen, zoo mogelijk, van eenige weldadige giften, ten einde met dezelver behoop, onder den raad en de leiding van genegen bekenden, eene kleine Winkel-Altare aan te vangen. Nadere inlichtingen omtrent hare persoon en toestand, kunnen verkregen worden bij den Heer D. DE VRIJEN, Makelaar, op den N. Z. Voorburgwal, bij de N. Z. Armersteeg, No. 97, die zich ook met het ontvangen der liefdegiften heeft gelieven te belasten. Ook aan het kantoor van den Avondbode zullen die giften bezorgd kunnen worden. De ontvangten gelden zullen in dat dagblad worden vermeld. Met hare vier kinderen ziet zij den uitslag van dezen uitersten stap hopen te gemeet.

Schouwburgen, Concerten EN PUBLIEKE VERMAAKLIJKENDEN.

HOOGDUITSCHER SCHOUBURG; In de Amstelstraat. J. M. NARET KONING, geb. MAJOFSKI, Tooneelkunstenaar aan den Amsterdamschen Stads Schouwburg, heeft de eer ter kennis van het kunstminnend Publiek te brengen, dat zij, met medewerking van eenige harer kunstgenooten, voornemens is eene Tooneelvoorstelling ten haren voordele te geven, op Zaterdag den 15 Junij 1839, welke voorstelling zal bestaan uit: ARTHUR, OF ZESTIEN JAREN LATER, Tooneelstuk in twee bedrijven, naar het Fransch, door den Heer Mr. J. H. Burlage. Na hetzelfde: DE BRUD VAN VREELAND, OF WIE IS DE BREIDGOM? Blijspel in 4 Bedrijven, naar aanleiding van het Hoogduitsche stuk van J. F. von Weizenhurn, door den Heer C. J. Hoobol, terwijl de Beneficiare de eer zal hebben tusschen de beide stukken voor te dragen: DE WAARZINNE, Romance, het Fransche La FOLLE gevolgd, door den Heer A. van der Meer Jr.

De aanvang ten half zeven ure precies.

De Redactie heeft voor de zame weduwe met 4 kinderen (zie de Advertentie) ontvangen: volgens vroegere opgaf . . . . . f 16.15 Van de Kinderen van J. M. 3 Coupons . . . . . » 6.18 1/2 » A. en B. . . . . » 10.— » F. . . . . » 1.50 Totaal . . . . . f 33.73 1/2

Gedrukt bij A. ZWELAARD